

Lika villkor för studenter?

*Resultatsammanställning av studentenkät vid
Statsvetenskaplig Institutionen maj 2021*

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	4
Resultat	6
Bakgrund: vilka studenter svarade på enkäten?	6
Upplevelser av inkludering/exkludering och tillhörighet på institutionen	7
Seminariekulturen på institutionen	16
Upplevelser kopplade till funktionsvariation	19
Frågor direkt kopplade till diskriminering	21
Slutsats	24

Sammanfattning

I denna rapport redovisas resultaten av en enkätundersökning bland studenter som läst kurser eller program i statsvetenskap eller utvecklingsstudier vid Statsvetenskapliga Institutionen, Uppsala universitet. Enkätundersökning genomfördes i maj 2021 och syftar till att undersöka hur studenterna upplever sin studiesituation med avseende på lika villkor, med fokus på fem av diskrimineringsgrunderna (etniskt tillhörighet, kön, könsidentitet, sexuell läggning och funktionsvariation) samt social bakgrund. Resultaten tyder på att en majoritet av studenterna tycker att de flesta områdena fungerar bra. Det studenterna var mest nöjda med är undervisningen och kontakten med lärarna. Det som lyftes fram som problem hade främst att göra med tillhörigheten med andra studenter och kontakterna inom institutionen, samt en viss avsaknad av normkritik i undervisningen. Upplevelsen av brist på tillhörighet och kontakter med andra studenter kan delvis förklaras av pandemin som ledde till hemundervisning via Zoom. Det framkom dock också att studenter med utomeuropisk och/eller icke akademisk bakgrund upplever ett utanförskap på institutionen. De få studenter med minst en förälder född i ett annat land än i Europa, samt den fjärdedel av studenterna som inte hade någon förälder med akademisk utbildning, var också de som angav att de inte kände stor tillhörighet med andra studenter på institutionen och att de upplever att det finns en homogenitet vid institutionen, både vad gäller lärare och studenter. Även om undersökningen sammantaget visar att de flesta var nöjda med själva utbildningen finnas det alltså vissa områden där situationen för studenters lika villkor på institutionen kan förbättras.

Inledning

Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) slår fast att utbildningsanordnare aktivt ska undersöka och åtgärda risker för diskriminering inom följande områden:

1. antagnings- och rekryteringsförfarande,
2. undervisningsformer och organisering av utbildningen,
3. examinationer och bedömningar av studenternas prestationer,
4. studiemiljö
5. möjligheter att förena studier med föräldraskap.

Ansvar för att genomföra detta arbete har delegerats till utbildningsanordnare vid de olika lärosätena. En viktig del av detta arbete görs av Lika Villkorsgrupperna vid institutionerna som ska arbeta målinriktat för att motverka diskriminering. Syftet med denna undersökning och rapport är därför att i enlighet med vårt uppdrag undersöka studenternas erfarenheter och upplevelser av lika villkor vid Statsvetenskapliga Institutionen med avseende på följande diskrimineringsgrunder: kön, könsidentitet¹, etnicitet och etniskt tillhörighet², sexuell läggning och funktionsvariation³. Då universitet även lyfter fram social bakgrund som en viktig faktor i relation till lika villkor för studenter (och lärare) (UVF 2018/641) har också denna faktor inkluderats i undersökningen.

Enkätundersökningen genomfördes i maj 2021 av Axel Zetterman, mastersstudent vid Södertörns Högskola, inom ramen för en praktik och på uppdrag av Lika villkorsgruppen vid institutionen.⁴ Enkäten skickas ut med e-post till totalt 1767 studenter som varit registrerade vid minst en av följande kurser: Statsvetenskap A, B, C eller Utvecklingsstudier A, B, C sedan 2018. Tanken med att skicka ut enkäten till en bred studentgrupp var dels att nå ut till studenter som läst vid institutionen även före pandemin. Vi hade också en förhoppning att kunna fånga upp studenter som varit registrerade, men valt att inte fullfölja sin utbildning. Totalt 209 studenter svarade på enkäten, vilket ger en

¹ I diskrimineringslagen definieras kön som det biologiska könet och könsidentitet som det kön en person identifierar sig med. Dessa två separata diskrimineringsgrunder är i vår undersökning sammanslagna. Det är även viktigt att beakta att de finns personer som inte definierar sig med något kön, vilket i enkäten fångas i den ”icke binära kategorin”.

² Enligt diskrimineringslagen definieras etnisk tillhörighet som ”nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande”. För att fånga upp denna faktor har vi i vår studie frågat studenterna om de var födda utanför Europa eller om de hade en eller två föräldrar födda utanför Europa.

³ Enligt diskrimineringslagen syftar funktionsvariation som fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

⁴ Ett utkast på rapporten har författats av Axel Zetterman och sedan redigerats av Lika villkorsgruppen.

svarsfrekvens på ca 12 %. Då detta är relativt lågt, är det viktigt att beakta vilka studenter som svarade på enkäten med avseende på olika bakgrundsfaktorer. Vi har även valt att lägga relativt stort fokus på fritextsvaren där studenternas specifika upplevelser av diskriminering och/eller exkludering framkommer mer tydligt. Även om majoriteten av studenterna upplever att vår verksamhet fungerar bra avseende på lika villkor, kan det ändå vara av vikt att förstå hur de studenter som anger sig vara exkluderade och/eller diskriminerade upplever situationen.

Frågorna i enkäten försöker på olika sätt fånga möjlig problematik relaterad till lika villkor i undervisningen och studiemiljön. Dels förekommer frågor om studenternas upplevelser av diskriminering. Då målet med enkäten även är att fånga upp erfarenheter och möjliga problem relaterat till lika villkor bortom direkt diskriminering har vi även ställt frågor kring upplevelser av seminarier, föreläsningar, kurslitteratur, och känsla av tillhörighet i relation till lärare och andra studenter. Resultaten har analyserats i SPSS med fokus på om det finns ett samband mellan studenternas bakgrund och deras upplevelse av sin studiemiljö. Fritextsvaren kopplade till frågorna är också av stor betydelse då dessa kan ge en förståelse för vad som ligger bakom studenternas upplevelser.

Den senaste systematiska undersökning av lika villkor bland studenterna på institutionen genomfördes 2016 av Lika villkorsgruppen vid Statsvetenskapliga institutionen. Undersökningen visade att majoriteten av studenterna uppfattar institutionen som tillgänglig och välkomnande, men även vissa problemområden identifierades. Detta gällde framförallt att studenter av olika kön kände sig olika uppmuntrade på institutionen och att studentgruppen på institutionen upplevdes som väldigt homogen. Det framkom även att institutionens lokaler och information upplevdes som delvis otillgänglig av studenter med funktionsvariation. Hela 29,6% av studenterna upplevde också att de hade blivit sämre behandlade med avseende på någon av diskrimineringsgrunderna.

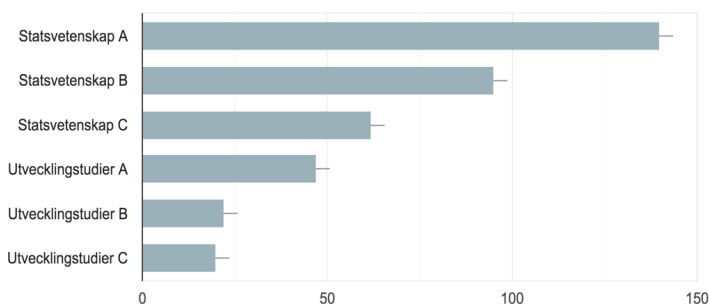
Utifrån universitetets Mångfaldsrapport från 2016 (UFV 2017/595) konstateras vidare att rekrytering av studenter och anställda vid Uppsala universitet fortfarande möter svårigheter, särskilt vad gäller att nå studenter med utomeuropeisk bakgrund. Rapporten visar att även om 26% av Uppsalas samtliga studenter har utländsk bakgrund varierar det markant mellan områden, samt att det går att anta att majoriteten av dessa är utbytesstudenter som inte ämnar att stanna. Detta kan ha en direkt påverkan på de tidigare nämnda områden som t.ex. studiemiljö och trivseln bland studenter inom en akademisk institution. Det har även förekommit individuella incidenter med lärare och studenter vid universitetet som skapat debatter kring t.ex. diskriminering och sammanhang av ord och språkbruk. Anledningen till avsaknaden av mångfald kan variera. För att förstå problemet bättre krävs mer data som kan ge vägledning och potentiella orsaker. Det finns alltså fog inte enbart från en juridisk ståndpunkt utifrån

diskrimineringslagen att faktiskt undersöka potentiella problem med mångfald som kan finnas vid institutionen.

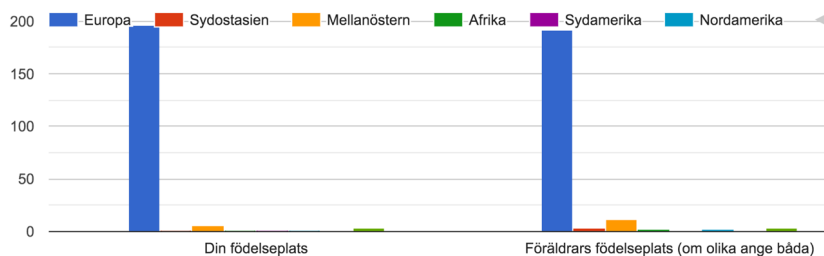
Resultat

Bakgrund: vilka studenter svarade på enkäten?

Av de studenter som svarade på enkäten var 65% programstudenter och 31% kursstudenter (ett mindre antal studenter angav att de var både program- och kursstudenter). Detta kan förstås utifrån att studenter kan förväntas ha mer engagemang och därmed intresse att svara om en är investerad i en utbildning under en längre tidsperiod. De flesta studenter som svarade på enkäten hade läst någon av kurserna A-C inom Statsvetenskap, och en mindre andel hade läst en kurs inom utvecklingsstudier.

Vad gäller könsfördelning är det en majoritet kvinnor som svarat på enkäten; 62% var kvinnor och 37,3% män (endast en person svarade Annan/Vill ej ange). Majoriteten av de studenter som svarade identifierade sig som heterosexuella (70,3%), och en mindre andel som homosexuella (5,3%) och 44 bisexuella (20,6%). Mycket få studenter med utomeuropeisk bakgrund svarade på enkäten. Endast 14 studenter (6,6%) angav att de var födda utanför Europa och 25 studenter (12 procent) att de hade en eller två föräldrar födda utanför Europa.

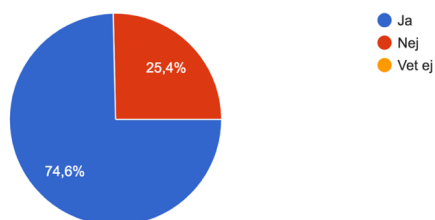

Orsaken till denna låga andel är svårt att veta. Det skulle kunna tyda på att färre personer med utländsk

härkomst valt att svara på enkäten, eller inte nåtts av den om de inte fullföljt sin utbildning. Den låga siffran kan dock även bero på det som Mångfaldsrapporten från 2016 lyfter fram, nämligen att Uppsala universitet, och speciellt samhällsvetenskap och humaniora präglas av en bristande mångfald, framförallt vad gäller utomeuropeisk bakgrund. Då vi inte vet hur många av studenterna med utomeuropeisk bakgrund som varit registrerade vid institutionen under tidsperioden är det svårt att veta hur väl enkäten täcker denna grupp studenters erfarenheter. Med tanke på siffrorna som anges i Mångfaldsrapporten och det faktum att enkäten inte skickats till studenter på MA-nivå, (där de flesta utbytesstudenter återfinns) finns det skäl att anta att enkäten ändå fångat upp en relativt stor andel av gruppen utomeuropeiska studenter vid institutionen.

För att undersöka studentgruppens sociala bakgrund/klass frågade vi om huruvida studenten hade en eller två föräldrar med universitetsexamen. Svaren på dessa visar att tre fjärdedelar av studenterna som svarade på enkäten (75%) har minst en föräldrar med akademisk bakgrund (se Tabell 3).

209 svar

Vidare angav ungefär 15% att de hade en funktionsvariation som kan försvåra möjligheterna att studera. Majoriteten av de som angav en funktionsvariation angav dyslexi i frisvaret (7 %). Den andra mest frekventa funktionsvariationen var ADD och ADHD, liksom olika former av depression och psykisk ohälsa.

Vi ställde även frågan om hur studenterna först hade hört talas om institutionen. De vanligaste svaren här var via hemsidan, bekanta; kompisar, familjemedlemmar etc., samt Antagning.se. Vidare angav 87% av studenterna som svarade på enkäten att de planerar att fullfölja utbildningen. Detta kan tolkas som att många studenter är nöjda med utbildningen, men kan även reflektera att en majoritet av de som svarat är programstudenter som redan kommit en bra bit in i utbildningen.

Upplevelser av inkludering/exkludering och tillhörighet på institutionen

Som beskrivs i inledningen har vi dels försökt att fånga en bredare problematik genom olika typer av frågor som syftar till att fånga upp erfarenheter och möjliga problem och orsaker till brist på

inkludering också bortom direkt diskriminering. Vi har därför ställt frågor kring upplevelser av seminarier, föreläsningar, kurslitteratur och känsla av tillhörighet i relation till personal och studenter. Resultaten nedan kommer att redovisas fråga för fråga, där rubriken anger frågan som den ställdes i enkäten.

”Jag upplever att mina erfarenheter och åsikter respekteras av lärare vid Statsvetenskapliga Institutionen”

Denna fråga besvarades genom rangordning från 1 (instämmer inte) till 5 (instämmer helt). En majoritet av studenterna (68%) angav 4 eller 5, och en knapp majoritet (50,7%) av studenterna instämde helt. Endast en student angav att den inte alls instämde i påståendet. Trots majoriteten av studenterna upplever att deras erfarenheter och åsikter respekteras av lärarna på institutionen, finns det dock en del kritiska kommentarer i frisvaren som visar på att institutionen i vissa hänseenden upplevs som konservativ i förhållande till lika villkorsfrågor:

”Blivit kontaktad angående att förklara min könsidentitet”

”Upplever att det är en gammal institution som är ovillig att lyssna på studenters åsikter och ovillig att förändras”

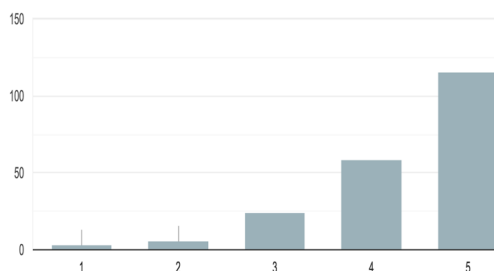
”Jag instämmer till stor del, sen finns det lärare som man vet kan rynka lite på näsan när en vill prata om jämställdhetsfrågor eller rättighetsfrågor, speciellt om det är från ett normkritiskt perspektiv”

Det kan vara intressant att notera att av den minoritet som angav 1 eller 2 på denna fråga är hälften studenter med utomeuropeisk bakgrund, som vi kan observera nedanför i korsanalysen. Detta kan tolkas som att studenter med utomeuropeisk bakgrund upplever brister i hur deras erfarenheter och åsikter respekteras av lärare vid institutionen.

		Europa	Europa, Afrika	Europa, Mellanöstern	Europa, Nordamerika	Europa, Sydostasien	Mellanöstern	Sydostasien	Vill ej ange	Total
1	Count	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	% within MyExperiencesAreRespectedByTeachers	0.0%	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	% within ParentsBirthplace	0.0%	0.5%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.5%
	% of Total	0.0%	0.5%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.5%
2	Count	0	5	0	0	1	0	3	1	10
	% within MyExperiencesAreRespectedByTeachers	0.0%	50.0%	0.0%	0.0%	10.0%	0.0%	30.0%	10.0%	100.0%
	% within ParentsBirthplace	0.0%	2.7%	0.0%	0.0%	50.0%	0.0%	37.5%	50.0%	4.8%
	% of Total	0.0%	2.4%	0.0%	0.0%	0.5%	0.0%	1.4%	0.5%	4.8%

”Jag upplever att mina erfarenheter och åsikter respekteras av studenter vid Statsvetenskapliga Institutionen”

När det kommer till studenternas respekt för varandras åsikter och erfarenheter verkar det som att en liknande trend går att observeras här. De flesta (84,2%) anser att de bemötts med respekt från andra studenter. Endast 4,3% gav ett och tvåor.

I de positiva kommentarerna lyfter studenterna att de upplever att institutionen har ett öppet och inkluderande klimat studenterna emellan, även om det den senaste perioden har varit svårare att träffas på grund av pandemin. I de mer kritiska kommentarerna framkommer dock delvis en annan bild. Dessa lyfter framförallt fram att studentgruppen upplevs som alltför homogen, speciellt i relation till social bakgrund men också sexualitet. Korsanalyser bekräftar också denna bild: de som inte har minst en förälder med akademisk bakgrund är mer missnöjda med andra studenternas respekt för deras åsikter (se tabell nedan). Flera studenter påpekar att de känner sig exkluderade då de inte tillhör vad de upplever som normen bland studenter på institutionen:

”Om man inte är extrovert alkoholist blir man utstött, svårt att leva ut min sexualitet utan att bli sedd som en "token". Är man bisexuell blir man antingen "singled out" för att folk vill ge en stryk eller för att folk i alltför hög grad vill bekräfta "att nej jag är ingen homofob, titta en av mina polare är böj".

” Det är en väldigt homogen grupp studenter som väljer pol.kand. Väldigt många från samhällets övre skikt som kanske inte har fått lära sig om empati, medmänsklighet osv. De sitter på väldigt höga hästar när de kommer hit vilket gör att stämningen och normen blir speciell på programmet. De som inte är ifrån Stockholms innerstad eller har föräldrar som är akademiker ut i fingerspetsarna blir förfördelade. Spännande att de med "rädda världen-inställningen inte respekterar studenter från samma program som inte kommer från samma privilegierade bakgrund”

”Jag kan inte riktigt säga att åsikter och erfarenheter blir respekterade hos studenter vid programmet. Kommer du inte från den fina societeten, vilket en merpart av programmets studenter gör får du det svårare att verka och bli accepterad och respekterad”

” Uppfattar att studenter vid statsvetenskapliga institutionen är en väldigt homogen grupp och det är svårt att känna sig sedd och respekterad om man inte har samma sociala bakgrund. Har aldrig känt att någon aktivt valt att bara respektlöst, utan känts mer som ignorans”

		Ja	Nej	Total
1	Count	3	0	3
	% within MyExperiencesAreRespectedByStudents	100.0%	0.0%	100.0%
	% within ParentsExam	1.9%	0.0%	1.4%
	% of Total	1.4%	0.0%	1.4%
2	Count	3	3	6
	% within MyExperiencesAreRespectedByStudents	50.0%	50.0%	100.0%
	% within ParentsExam	1.9%	5.8%	2.9%
	% of Total	1.4%	1.4%	2.9%
3	Count	18	6	24
	% within MyExperiencesAreRespectedByStudents	75.0%	25.0%	100.0%
	% within ParentsExam	11.5%	11.5%	11.5%
	% of Total	8.7%	2.9%	11.5%

”Jag känner en tillhörighet med andra studenter vid Statsvetenskapliga Institutionen”

Denna fråga är relaterad till den tidigare frågan om studenters respekt för varandras olika erfarenheter och perspektiv, men syftet med denna fråga är dock snarare att fånga känslan av tillhörighet och igenkänning. Resultatet visar att känslan av tillhörighet är lägre än känslan av respekt för olika erfarenheter och perspektiv. Medan 54% studenterna instämmer helt eller till viss del med detta påstående, angav 23% av studenterna 1 eller 2 på denna fråga. Den relativt låga känslan av tillhörighet

kan delvis bero på att enkäten gjordes mitt under pandemin, och detta framkommer också i flera av kommentarerna:

” Nej, det kan jag inte säga. Uppsala och universitetet känns fortfarande väldigt främmande för mig. Detta är mitt första år, och pandemin har gjort det svårt att lära känna nytt folk”

” Svårt när allt är digitalt”

” Under nästan hela min studietid har vi har lektioner på distans pga Corona pandemin. Detta har gjort det svårare att känna tillhörighet till medstudenter”

När vi har analyserat vilka studenter som känner låga grad av tillhörighet med andra studenter på institutionen framkommer dock intressanta mönster i relation till flera av diskrimineringsgrunderna och social bakgrund. De få studenter som har bakgrund från ett land utanför Europa satte mer ett och tvåor. Framförallt gäller det studenter som är eller har föräldrar födda i Mellanöstern där majoriteten angav 1-2. Av de 18 studenter med utomeuropeisk bakgrund som svarade angav 8 (44,44%) 1 eller 2. Av studenterna med europeisk bakgrund var det endast 21% som angav 1-2. Akademisk bakgrund verkar också spela en stor roll i betygsättningen: 39,7% av de som inte har minst en förälder med akademisk bakgrund angav 1-2 på frågan i jämförelse med de 17,5% av studenter med föräldrar med akademisk bakgrund. Upplevelsen att ens sociala bakgrund spelar roll för känslan av tillhörighet framkommer även tydligt i kommentarerna:

”Jag har idag inte någon avsevärd tillhörighet med andra studenter vid Statsvetenskapliga institutionen, så mitt svar reflekterar istället hur jag under min aktiva studietid vid institutionen upplevde mig primärt bli bemött efter mycket ytliga felkodningar av min identitet istället för att bli bemött efter mina handlingar, uttalanden, åsikter, erfarenheter eller ens prestationer”

” Väldigt Stockholmsorienterat och inom pol kand oerhört vitt och privilegierat”

” Det finns en viss klyfta mellan de från Stockholm och vi andra. Även till viss del att en måste vara rik och komma från en akademisk eller framgångsrik familj”

”Stockholmare från övre medelklassen är inte jättevälkomnande av andra”

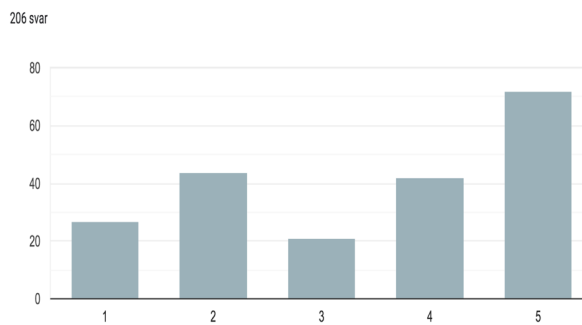
”Det är lätt att känna sig malplacerad som arbetsklass från landsbygden, dessvärre. Den upplevelsen bygger framförallt på erfarenheter från program gemensamma kurser (polkand). Fristående kurser saknar den dynamiken”

” Jag upplever att etniskt svenska tjejer bara vill umgås med varandra. Killarna hälsar knappt”

” Ibland känner jag mig lite utanför på grund av min "icke-akademiska" bakgrund (då ingen annan i min familj har en universitetsexamen). Det är många uttryck och termer relaterade till högre studier som kastas runt och som jag personligen inte har koll på.”

”Under min studietid vid Statsvetenskapliga Institution har jag knutit kontakter, och haft regelbunden kontakt med andra studenter”

Vi kan misstänka att resultaten på denna fråga till stor del har påverkats av pandemin då de är en ganska stor variation i studenternas svar, och relativt många har angett 1-2 (se Tabell 7 nedan).

Svaren på denna fråga reflekterar dock även samma trend som på den föregående frågan: de relativt få studenterna med utomeuropeisk bakgrund ger lägre betyg än de andra studenterna. Av de 18 studenterna med utomeuropeisk bakgrund gav 8 stycken 1-2 på denna fråga. Korsanalysen visar även att en större andel män än kvinnor ger lägre betyg (40,8% män och 31% kvinnor). Och återigen observeras det att de lägsta betygen läggs av personer med föräldrar som inte har föräldrar med akademisk bakgrund (32% inom denna grupp angav 1-2 på denna fråga).

Majoriteten av kommentarerna i relation till denna fråga reflekterar dock frustrationen med pandemin och hur det påverkar de potentiella kontaktnät som kan skapas vid universitetet:

” Till den mån det går, corona har varit ett stort hinder för detta. Men under insparken träffade jag de studenter jag har kontakt med idag”

"Corona har gjort att jag endast varit på campus 2-3 gånger"

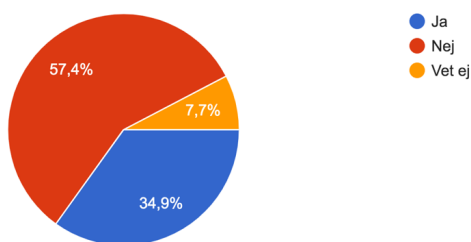
"Jag har inte träffat någon annan student på institutionen pga pandemin och att jag är i en riskgrupp"

"Detta är tyvärr lite knepigt att göra nu under pandemin då allt sker på distans"

"Jag har minst en gång under min studietid vid Statsvetenskapliga Institutionen känt mig obekväma under en föreläsning eller under ett seminarium."

Majoriteten av studenterna (57 %) svarade nej på denna fråga, medan 35 % svarade ja och 7,7 % vet ej", vilket illustreras nedan:

209 svar

Intressant att notera var att av de studenter som hade känt sig obekväma under en föreläsning eller ett seminarium på institutionen var ca 70% kvinnor, och endast 30% var män. Många av kommentarerna som följde efter denna fråga handlar också just om bristen på genusperspektiv bland lärare och andra studenter:

"Det var ett seminarium i delkursen 'Demokratins problem' (hösten 2018) där den manliga seminarieledaren påpekade att vi var fler tjejer än killar i gruppen och sa att "så var det inte på min tid". Sen sa han även "tycker ni inte att pojkar missgynnas i skolan?". I princip hela gruppen sa emot honom, men han försvarade sig själv. Märkligt beteende och onödiga kommentarer som gjorde mig obekväma... Seminariet handlade visserligen om kvotering, men kändes ändå som att de kommentarerna var både onödiga och hans egen personliga åsikt"

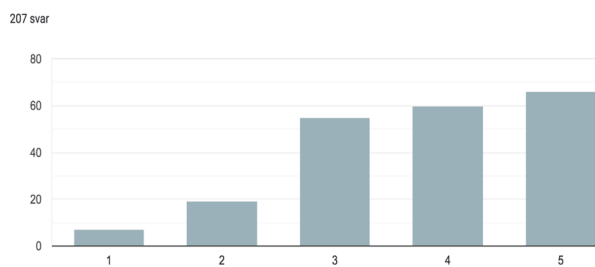
"en kille sa att kvinnor inte är diskriminerade på ett seminarium, det var mest konstigt pga var inte riktigt ämnet och skapade en konstig stämning av en debatt när det var sem"

”Det var i en kurs som gavs delvis av lärare från Fred o konflikt institutionen. En manlig lärare uttryckte sig lite tveksamt om kvinnor i det militära samt hur utstationerade fredsbevarande militärer köpte sex (han talade om egna erfarenheter, det han sett). Eftersom han småskattade åt minnena och inte problematiserade dem tydligt nog blev jag extremt obekvämt och arg och lämnade föreläsningen. Jag var därefter i kontakt med kursansvarig vid tillfället och hon tog stort ansvar och gjorde allt för att få mig att känna mig bekväm igen.”

Utöver dessa kommentarer som reflekterar studenternas erfarenheter kopplade till (brist på) genusperspektiv i undervisningen handlade några kommentarer om den obekväma miljön som kan uppstå inom ett seminarie när man ska prestera. Som vi ser ovan är dock en stor mängd kommentarer från kvinnor som antyder att män, både föreläsare och medstudenter, tar stor plats, eller lämnar olämpliga kommentarer.

”Jag har fått stöd från lärare och andra anställda under min tid som student vid Statsvetenskapliga Institutionen”

Även i denna fråga instämde en majoritet av studenterna: 60,3% angav att de kände att de fått adekvat stöd från institutionen och gav fyror och femmor i betyg, och endast 11,4% av respondenterna gav ett och tvåor i betyg.

Många av kommentarerna i relation till denna fråga handlar om lärarnas tillgänglighet och betonar problemet med alltför stora studentgrupper:

” Lärare har alltid funnits där om man har frågor men ibland har man inte kunnat kontakta den via mail för frågor. Det är såklart förståeligt då de inte är handledare men annars så instämmer jag”

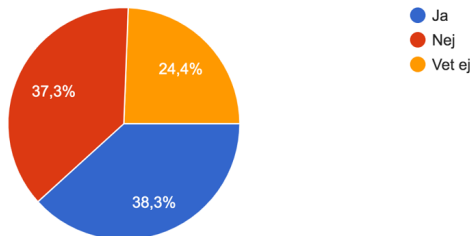
” Både ja och nej. Jag upplever att det tas in alldeles för många studenter till programmet. Det ger falska förhoppningar inför arbetslivet och jag upplever att kvalitén på undervisningen blir sämre. Det blir få tillfällen med handledning från lärare och man känner sig väldigt mycket som en i mängden.”

” Jag känner inte riktigt att man fått någon kontakt med lärare då det är så stora elevgrupper”

”Jag har blivit uppmuntrad att studera vidare vid Statsvetenskapliga institutionen av lärare”

Svaren på denna fråga visar på att det finns en stor variation bland de studenter som svarat på enkäten gällande hur de upplever sig uppmuntrade till vidare studier. Ungefär en tredjedel av studenterna upplever att de har blivit uppmuntrade, medan en lika stor del inte gör det (se Tabell).

209 svar

När det gäller vilka studenter som upplever att de blivit uppmuntrade eller inte, visar resultaten att betydligt fler studenter som var registrerade inom Utvecklingsstudier ansåg att de inte blivit uppmuntrade. Det var även fler kursstudenter än programstudenter som kände att de inte blivit uppmuntrade.

xEmarh 2021-6-20 17:13

Kommentar [1]: Beskriv resultat i en mening

”Statsvetenskapliga institutionen är en välkommen miljö för alla”

En dryg majoritet av studenterna (67,4 %) anser att institutionen är en välkomnande miljö, och få studenter angav 1-2 på denna fråga. Kommentarer till denna fråga är dock i linje med tidigare frågor och betonar speciellt problem med alltför stor homogenitet i studentgruppen gällande etnisk och social bakgrund, vilket gör att studenter som inte tillhör normen upplever sig mindre välkomna på institutionen:

”Vi är i princip uteslutande vita studenter. Så något är det som gör att alla inte känner sig välkomnade här, därav att jag inte instämmer helt”

”Som vit är den det men jag såg sällan svarta eller andra minoriteter vid institutionen eller på lektioner”

”Det är inte en välkomnande miljö för alla. Har du inte den fina sociala bakgrunden som 99% av studenterna har är du inte välkomnad. Studievägledningen spår även på detta. Jag och studenter har

upplevt olika behandlingar beroende på ursprung, efternamn, betyg i svarsfrekvens och bemötande. Ofta har vi upplevt att de som inte siktar mot exempelvis UD tas i mindre beaktning”

”Lite homogent, men det är ett problem på universitetet i stort”

”personligen har jag inte upplevt några problem kopplat till detta, men jag vet att andra har det. Studenter är oftast vita och övre medelklass med svensk bakgrund, och jag vet att mina vänner med annan bakgrund känt sig malplacerade. Men det kanske mer handlar om vilken grupp av studenter som attraheras till utbildningen

Seminariekulturen på institutionen

Upplevelser av seminariekulturen sökte vi fånga genom ett antal frågor. Den första löd: ”Seminariekulturen vid Statsvetenskapliga institutionen är öppen och inkluderande”. Denna fråga är likt den föregående men fokuserar mer specifikt på hur seminarieundervisningen upplevs. De flesta studenter (70%) angav att de instämde helt eller delvis i detta påstående. Liknande svar gavs på frågan ”Jag tycker det är lätt att komma till tals vid seminarierna”: 72,2 % av studenter angav 4-5, medan 11,4 % angav 1-2. Kommentarer som följde denna fråga handlade till största delen om utmaningarna med seminarieundervisningen på Zoom under pandemin, och var inte tydligt kopplade till diskrimineringssringsgrunderna:

”Alla fysiska seminarier har varit det. Sen blir de som är via zoom alltid mycket svårare. Därav mitt svar inte är 5/5.”

”Svårt på zoom, blir lätt att alla pratar samtidigt och svårt att veta vem som får prata”

”Zoom är klart ett hinder men det funkar.”

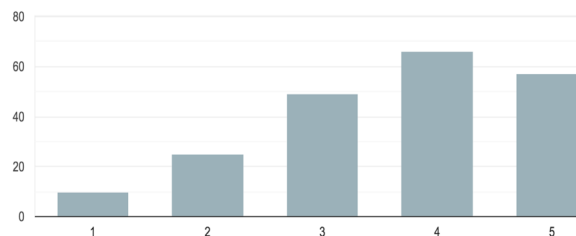
”Svårt på zoom, vissa lärare är bättre på att inkludera alla i samtalet än andra”

Vi ställde även frågan ”Jag blev tydligt introducerad till vad en god seminariekultur är vid Statsvetenskapliga Institutionen när jag började”. Här ser vi en större variation i studenternas svar: 58,9 % instämde helt eller delvis i att de blivit introducerad till vad en god seminariekultur är vid Statsvetenskapliga Institutionen, medan 44 22% angav 1-2.

”Jag upplever att undervisningen (föreläsningar och seminarier) jag har tagit del av vid statsvetenskapliga institutionen har tillvaratagit mina och studenternas erfarenheter

En dryg majoritet av studenterna (58,9%) instämmer helt eller instämmer delvis i detta påstående medan 16,8 % angav 1 eller 2.

207 svar

Kommentarerna i relation till denna fråga belyser dock återigen att studenterna upplever att det finns en brist på kritiska perspektiv i undervisningen och att undervisningen delvis riktar sig till en homogen studentgrupp:

" De perspektiv som fanns respekterades, men mångfalden av perspektiv och erfarenheter var högst bristfällig "

" Finns förbättringspotential gällande att uppmuntra alternativa perspektiv och problematiseringar av vedertagna åsikter på institutionen "

"Undervisningen är väldigt binär vid institutionen, jag saknar intersektionella perspektiv i litteratur och föreläsningar"

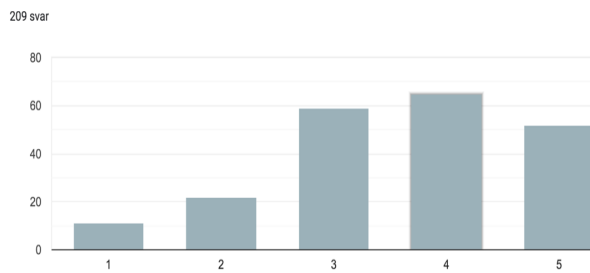
" Jag kände inte att det var särskilt anpassad för oss som har utländsk akademisk bakgrund"

"Jodå men jag kan bara tala för mig själv. Men Universitetet får inte glömma bort att utmana elevernas perspektiv! De mest lärorika stunderna under min tid som student var just då jag fick läsa texter som utmanade det jag tog för givet. Det spelade ingen roll om jag i slutändan höll med om texterna eller inte, de fick mig att reflektera över varför jag inte höll med eller fick mig att tänka om."

"Som tidigare, de feministiska aspekterna av utbildningen kan bli bättre. Mer fokus på vad genus är i kombination med hur man ska uppnå jämställdhet. Även ta upp kritiken gentemot de feministiska perspektiven precis som med annan forskning."

"Jag upplever att kurslitteraturen på de kurser jag har läst har speglat en mångfald av perspektiv"

Ungefär hälften (55%) av studenterna instämmer helt eller instämmer delvis att kurslitteraturen speglar en mångfald av perspektiv. Ca 15% av studenterna uttrycker dock att de finns en viss brist i detta område.

Tittar man specifikt på vad studenterna med utomeuropeisk bakgrund svarat, var det dock mindre än 50% som angav 4 eller 5. Utöver denna kategori var det ingen större skillnad bland studenter oavsett kön, sexualitet, och social bakgrund. Många av kommentarerna i fritextsvaren pekar på att de upplevda bristerna framförallt gäller en dominans av europeiska/västerländska perspektiv, men även till viss del brist på genusperspektiv i kurslitteraturen:

"Ja flera perspektiv på västerländskt syn, var man intresserad av annat så sökte jag andra perspektiv själv"

"Utvecklingsstudier ja. I Stats A ganska vitt och västerländskt tyvärr"

"Perspektiven är främst vita män. Har knappt läst om några svarta, personer som inte identifierar sig som man eller kvinna, andra minoriteter"

"Västerländskt fokus och brist på kritik samt alternativ till erkända teorier"

"Ibland kan jag sakna ett perspektiv från marginaliserade grupper. T.ex. någon pratar "om" ursprungsbefolkning men de får själva inte framföra sitt perspektiv"

"Ibland kan jag känna att litteraturen är ofta bara skriven av vita västerländska och heterosexuella män. Vissa böcker är gamla och "klassiker" men andra perspektiv skulle kunna förbättra litteraturen"

"Undervisning saknar perspektiv utanför Europa och USA. Att inte överhuvudtaget inte nämna, än mindre nyansera bilden av en så viktig kontinent som Afrika, som är det ekonomiska och

konfliktmässiga slagfältet för framtida maktodynamiker mellan stormakterna (i synnerhet Kina) är mycket märkligt”

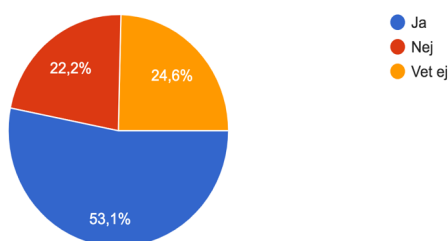
”Jag hade gärna sett en större mångfald bland författarna. Fler kvinnor, mer varierande etniciteter och etc”

”Många gubbar men det kanske iofs inte är kurslitteraturens fel utan historiens. Men tycker vi kunnat få läsa lite mer ”alternativ” litteratur och inte bara Dahl Dahl och återigen Dahl typ. Ofta är det också bara mindre stycken om typ postkolonialism och mer kritiska perspektiv, det får inte så mycket utrymme i litteraturen generellt tycker jag”.

”Mycket vita män, ibland lite väl mycket onödigt lång amerikansk facklitteratur”

Upplevelser kopplade till funktionsvariation

Enkäten ställde även ett antal frågor som var specifikt kopplade till funktionsvariation. En av dessa frågor var: ”Jag vet var jag ska vända mig om jag har behov av särskilt stöd t.ex. rörande funktionsvariation”. Ca 53% av studenterna angav att de vet var de ska vända sig i detta fall. Ca 25% personer angav ”vet ej”, vilket delvis kan vara studenter som inte haft behov av stöd på grund av funktionsvariation och därmed inte reflekterat över detta. Av vikt är att större delen av de som angivit att de har någon form av funktionsnedsättning svarade ”ja” på denna fråga. I kommentarerna påpekades det att det fanns tydlig information på hemsidan angående var man ska vända sig, och att lärare alltid är villiga att svara på frågor om det är något man har svårt att förstå.

Vi ställde även en fråga som handlade om upplevelserna hos de studenter som hade en funktionsvariation ("Om du har en funktionsvariation som kan försvåra dina möjligheter att studera hur uppfattar du att du har blivit bemött av andra studenter?"). Denna fråga hade endast ett fritextsvar där studenter med funktionsvariation kan förklara mer djupgående över hur de blir bemötta av lärare och andra studenter. De flesta som kommenterade svarande att de inte hade haft några problem med bemötande. Det finns dock ett fåtal kommentarer bl.a relaterade till depression som belyser att denna typ av funktionsvariation kan leda till oro för stigmatisering och oförståelse både från andra studenter och lärare:

"Det finns en stor stigmatisering gällande psykisk ohälsa. Jag har därför aldrig berättat för vare sig lärare, examinatorer eller studenter om min bipolaritet (med undantag för ett par nära vänner)"

Folk blir ofta förvånade när jag berättar och säger "men du skriver ju bra" och implicit men du är ju inte dum

På frågan om hur studenterna "uppfattar viljan hos lärare att ge stöd vid olika funktionsvariationer som kan försvåra dina möjligheter att studera" framkom en liknande problematik: det upplevdes finnas en viss oförståelse bland lärare när det gällde depression, men även att undervisningen inte alltid anpassades till andra typer av funktionsvariationer som försvårade för studenterna att tillgodogöra sig undervisningen:

"Kring ångest och presentationer, relativt dåligt. Att anpassa mängd av kurslitteratur desamma. Fungerande anpassning av tentor"

"Sådär faktiskt, hade en student som hade någon typ av hörselproblematik, hon fick jobba ganska hårt för att föreläsare skulle tillgodose hennes behov.

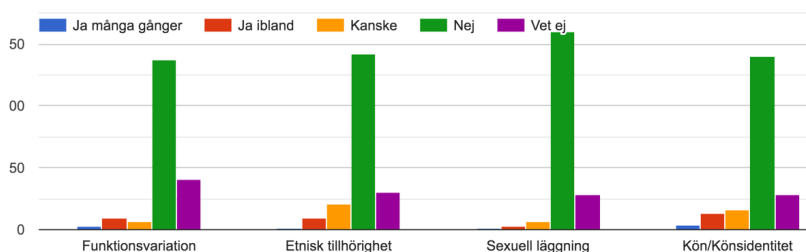
"Sådär, tror att den fysiska tillgängligheten, tex om en sitter i rullstol är helt okej, men för personer som har nedsatt syn eller hörsel kan det vara svårare. Tex vet jag att många lärare fortfarande skriver saker på tavlan utan att upprepa dem högt vilket kan försvåra för personer med nedsatt syn. Därtill är många lärare ganska dåliga på att hålla tiden för raster och att de ofta drar över på tiden och sen kortar ner rasterna, vilket kan vara jobbigt för personer med tex ADHD.

Frågor direkt kopplade till diskriminering

Frågorna ovan (förutom de kring funktionsvariation) har ställs som öppna frågor som inte direkt berör eller nämner begreppet diskriminering, för att fånga en bredare problematik gällande studenternas upplevelser av inkludering/exkludering på institutionen. De sista frågorna i enkäten ställdes dock mer direkt i relation just till diskriminering.

”Har du upplevt att du eller andra studenter blivit sämre behandlade med avseende på någon av dessa diskrimineringsgrunder?”

Studenterna fick här ange om de upplevde sig blivit sämre behandlade avseende fyra av diskrimineringsgrunderna: funktionsvariation, etnisk tillhörighet, sexuell läggning och kön/könsidentitet. Resultaten visar på att majoriteten av studenterna inte upplever att de själva eller medstudenter blivit sämre behandlade med avseende på någon av dessa diskrimineringsgrunder (se Tabell ?). Av alla dessa har alltså köns och könsidentitet de lägsta antalet personer som skrev in ”nej” samt högsta antalet som säger att de upprepade gånger blivit sämre behandlade än andra. Utöver Kön och könsidentitet har etnisk tillhörighet flesta antal studenter som skrivit in ”kanske”.

Av de få (18) studenter som antingen var födda utanför Europa eller hade föräldrar med utomeuropeisk bakgrund var det 5 personer som angav att de kanske hade blivit sämre behandlade på grund av sin etniska bakgrund och 2 personer som angav att de hade blivit direkt diskriminerade. Gällande diskriminering med avseende på kön och könsidentitet finns det dock ingen signifikant skillnad mellan män eller kvinnors betygssättning. Av kvinnorna var det 9,4% som uttryckte att hade blivit sämre behandlade på grund av sitt kön/könsidentitet ibland eller ofta, och om man inkluderar de som angav kanske blir det totalt 17,9 %. Av männen var det 6,8% som angav ibland eller ofta och tillsammans med de som angav kanske uppgick det till totalt 12,3%. I kommentarerna lyftes återigen att de studenter som upplevde att de inte tillhörde normen upplevde att de blev sämre behandlade av lärare än övriga studenter, men också att ens kön/könsidentitet kunde upplevas som begränsade på olika sätt:

"Ibland kunde man känna sig obekvämt, att vara rasifierad, homosexuell och kvinna kunde jag känna vissa microaggressioner, att vissa uttalanden kunde kännas fel. Detta upplevdes av andra studenter jag hade kontakta med som hade andra bakgrunder än normen"

"Pga av kommentarer man får på inlämningsuppgifter. Då en lärare vid ett tillfälle skrev saker hon tyckte var dåliga och överdrev kommentarerna samtidigt som hon inte nämnde en enda bra sak med uppgiften. Att det står att man behöver se över språket för att man missat stor bokstav känns som något bara en med utländska utseende får"

"Olika behandling beroende på ursprung"

"Det ställs högre krav på tjejer och vi ifrågasätts mer, enligt mig"

"Kvinnor får inte lika mycket verbalt utrymme och därtill verkar män i högre grad lyftas fram som "blivande forskare". Varit med om att kursare fått allt beröm för gruppuppgifter som ett gäng kompetenta kvinnor gjort medan han skolkat. Folk med hörsel- och synproblem får inte möjlighet att tillgodogöra sig föreläsningar eller seminarium i samma utsträckning"

"Det har skett att seminarielärare har antagit att en person kan prata ett visst språk pga utseende och att en person med ett feminint kodad namn antagits för att vara kvinna trots att hen är icke-binär"

"Vad gäller etnisk tillhörighet och könstillhörighet finns det vissa studenter som verkar tycka att vissa etniska tillhörigheter och könstillhörigheter borde lyssnas mer till än andra. Genom kommentarer som "ni killar pratar alltid mest på seminarierna" har män i allmänhet i gruppen uppmanats prata mindre, helt oberoende av om man är en man som talat mycket eller inte. Vad gäller etnicitet har utländskt påbrå ofta tagits upp av vissa studenter som något som gör personens åsikter mer eller mindre rättfärdigade. Samtidigt har människor med utländsk bakgrund varit väldigt underrepresenterade"

"Jag har en känsla att genomgående under utbildningen så finns det en homogenitet gällande vilka som hörs och syns mest under föreläsningar. Detta tror jag kan leda till en hämning av en bredare mångfald av vilka som får komma till tals"

Liknande resultat återfanns när frågan var mer direkt ställd ("Jag upplever att jag blivit utsatt för diskriminering vid Statsvetenskapliga Institutionen utifrån följande diskrimineringsgrunder" och

”Har du upplevt någon form av hinder på grund av din bakgrund/identitet?”). Kommentarer i relation till dessa frågor rörde liknande teman som de på den tidigare frågan om diskriminering:

”För egen del har kommentarer rört det faktum att jag är en vit man och att jag därför borde träda tillbaka och låta andra tala, särskilt då vissa politiska frågor diskuterats. De kommentarerna jag irriterat mig mest på har varit sådana som menar att "du är en vit man, då har du inte haft det så jobbigt". Lärare har däremot varit väldigt bra på att låta alla komma till tals och likaså den absoluta majoriteten av medstudenter”.

”Jag har oerhört starkt fått mina möjligheter dikterade av min uppfattade könstillhörighet, vilken under min studietid var en kodning som man även om jag också då visste att det inte stämde. Jag fick mer plats socialt och vid tillfällen en oförtjänt respekt många av mina medstudenter inte fick. Även om dessa varit fördelar för mig rent praktiskt gav de också upphov till oerhört mycket ångest då jag såg mig själv bli belönad för något som inte var sant - och dessutom inte förtjänar att belönas. Samtidigt blev jag vid otaliga tillfällen direkt och våldsamt exkluderad från diskussioner och rättvisefrågor jag brann för med grund i medstudenters kodning av mig som "fienden" i kvinnorrättskampen eller HBTQA+-frågor eftersom jag inte ansågs höra hemma där. I samband med detta, och ett långsamt accepterande av mig själv växte tidigare ångestproblem och depression sig allt starkare, och mina studier blev sakteligen en praktiskt omöjlighet”.

”Jag har exempelvis fått höra att jag skriver så pass dålig svenska så att den anställde avvisade min text. Det tyckte jag var orättvist. Jag tycker att man ska se innehållet i helhet istället för att haka upp sig vid grammatiska fel”

”Andra studenter har haft svårt att förstå mina perspektiv och erfarenheter eftersom jag har en annorlunda bakgrund. Har gjort det svårare på seminarium samt att få vara en del av gemenskapen i programmet.”

”Mest i form av avsaknad av vissa bakgrundskunskaper som i vissa fall gjorde det svårare att hänga med i undervisningen.”

”Kunde inte samma sociala koder som studenterna från Stockholm.”

Slutsats

Resultaten av undersökningen tyder på att de flesta studenterna upplever sig inkluderade på institutionen och var nöjda med kontakten med lärarna och andra studenter. De upplevde även möjligheterna att få stöd från institutionen vid behov som goda. Även läromiljön på seminarierna och föreläsningarna samt den generella miljön runt campus verkar till största del fungera bra. Det var dock även en del problem som framkom, speciellt i kommentarerna. Dessa handlade framförallt om brist på genus och mångfaldsperspektiv i undervisningen, samt att studenter som inte tillhörde normen bland studentgruppen kände sig exkluderade. Kommentarer gällande brist på genusperspektiv i undervisningssituationen handlade till stor del om att det finns annorlunda förväntningarna på studenter som identifierar sig som kvinnor och män, att män tar mer plats under seminarierna, samt om ett fåtal olämpliga kommentarer från manliga lärare. Något som tydligt framkom i kommentarerna var också att social bakgrund och etnicitet var viktiga faktorer för att känna tillhörighet med andra studenter. Den mindre grupp studenter som inte hade akademisk bakgrund och/eller hade en utomeuropeisk bakgrund var överrepresenterade bland de som inte kände sig inkluderade på institutionen. Även om svarsfrekvensen på denna enkät var relativt låg ger alltså fritextkommentarerna från studenterna viktiga insikter om studenternas upplevelser i relation till inkludering/exkludering och diskriminering, och vilka bakgrundsfaktorer dessa upplevelser framförallt grundar sig i.

